

Dones Dañinos

Door

[naam leerling]

Spaans

[naam docent]

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Recensie van <i>Lazarillo de Tormes</i>	3
Thema's	5
Misleiding & bedrog	5
De hypocrisie van de <i>Kerk</i>	5
Armoede & criminaliteit	6
Genade & meelij	7
Opgroeien	8
Eigen inbreng	9
Wat gebeurde er in Europa toen het werk geschreven werd?	9
Hoe is dit weerspiegeld in het werk?	9
Wat zijn de elementen van een schelmenroman die zichtbaar zijn in het werk?	9
Wat was de revolutionariteit van de kritiek toendertijd?	10
Waarom was er een verbod op het boek door de <i>Inquisitie</i> ?	10
Conclusie	11
Bibliografie	13

INLEIDING

In deze literatuurprestatie zal ik het hebben over een boek dat nooit zal verjaren: *Lazarillo de Tormes*, een schelmenroman die in zijn tijd net zo revolutionair was als de liedjes van *Isabel Parra* in haar tijd. Dit werk vertelt de avonturen van een schelm, verteld in de eerste persoon door middel van brieven—in de oorspronkelijke versie althans. Het model—de opmaak en schrijfstijl—was in die tijd kenmerkend voor informele communicatie. Wat vandaag voor ons ons leven delen op sociale media is, was voor *Lazarillo* dit verhaal pennen.

Er zijn maar liefst vier oorspronkelijke versies van het boek, die allemaal onderling verschillen. Van de vier drukken, die alle vier rond 1550 zijn gedrukt, komt er één uit *Antwerpen*, één uit de regio *Madrid* en twee uit de regio *Castilië en León*.

Van de versie uit *Antwerpen* zijn er zeven bewaard gebleven, terwijl er van de andere drie maar één is.

Ik ben van mening dat iedereen *Lazarillo de Tormes* zou moeten lezen, omdat het werk de toon heeft gezet voor alle schelmenromans die zouden volgen.

De titel van deze literatuurprestatie heb ik om de volgende redenen gekozen. Naast het stijlfiguur van de alliteratie, is de dubbele betekenis van “don” van zowel “amo” als “aptitud”/“regalo” bewust gekozen. “don” kan in die laatste betekenis zowel een positief als een negatief talent of cadeau omschrijven. Aangezien *Lazarillo* elke keer dat hij een nieuwe meester krijgt, die ziet als een cadeau aan hem, maar even later erachter komt dat hij kwaadwillend is of schadelijk is voor zijn welzijn, leek dit mij een passende titel. Tevens is de woordvolgorde bewust gekozen: “Dones Dañinos” in plaats van “Dañinos Dones”, om de volgorde van gevoelens die *Lazarillo* bij zijn meester heeft en de realisatie van diens negatieve invloed op hem goed weer te geven.

Het omslagwerk toont *El Monumento al Lazarillo de Tormes en Salamanca*, een beeld waarop *Lazarillo* met de blinde te zien is, dat vlak bij de *Iglesia de Santiago del Arrabal* staat. Het werd in 1974 gebouwd en is sindsdien een van de voornaamste redenen van toeristen om naar het dorp te trekken. Dit laat de culturele belangrijkheid en het belang zien van het opus.

Het is belangrijk dat ik vermeldde, dat het deel *Eigen inbreng* en het stuk dat ik *Thema's* heb genoemd, beide zowel over de readerstof gaan als dat ze mijn eigen inbreng bevatten. Er bestaat dus geen duidelijk afgescheiden hoofdstuk over de readerstof noch met mijn eigen inbreng.

RECENSIE VAN LAZARILLO DE TORMES

Hoewel we het werk verplicht moesten lezen in de klas, vond ik het boek oprecht mooi om te lezen.

Op het eerste gezicht lijkt het een eenvoudige schelmenroman, maar dat is niet helemaal waar. Het was namelijk de eerste schelmenroman die ooit geschreven is geworden. De enorme bekendheid die het heeft verworven—zowel in *Spanje* als daarbuiten—is wat het de prachtige eigenschap van iconiciteit geeft.

Daarnaast gaat de reis die *Lazarillo* aflegt—zowel letterlijk als op geestelijk gebied—over zijn zoektocht naar volwassenheid. Hij verwordt van een arme zwerver tot een gelukkige, getrouwde jongeman die blijdschap heeft verkregen. De reis is op dat gebied dus eigenlijk een metafoor voor een zoektocht naar zichzelf—hij probeert zichzelf te vinden bij de meesters, maar uiteindelijk blijkt het antwoord bij hemzelf te liggen.

Iets anders wat ik zo mooi aan het boek vond, was dat alle vier de meesters die *Lazarillo* gedurende zijn reis ontmoet, allemaal voor een specifiek kenmerk van de mens staan:

- De blinde staat voor gierigheid, hebzucht en de gemene aard van de mens.
- De tweede, de geestelijke, staat voor een nog grotere mate van gierigheid.
- De derde, de schildknaap, staat voor ijdelheid en een zuigende behoefte aan erkenning en eer.
- De vierde (voor ons de laatste), de *bulero*¹, staat voor bedrog.

De vier meesters onthullen allemaal een absurde, bizarre, vreemde doch andere wereld. Bovendien toont angst zich door het verhaal heen—zowel van *Lazarillo* als van zijn meesters. Al die kenmerken komen voort uit angst, waarvan het duidelijkste voorbeeld de schildknaap is—die vreest namelijk zijn eer te verliezen als hij gaat bedelen. Hij sterft dus liever hongerig dan dat hij zijn eer kwijtraakt, wat dus duidt op een erg grote rol van angst in het verhaal.

Deze opsplitsing en duidelijke afbakening van eigenschappen, waardoor ze in beeld komen als overdreven doch herkenbaar—zowel in het dagelijks leven als als kritiek op de kerkelijke gang van zaken destijds—maakt dat ik het verhaal goed gebracht vind. Ik kan mij voorstellen dat, als de auteur had verkozen om alle slechte eigenschappen in één personage te proppen, de kritiek veel minder goed over had gekomen.

Het geheel vormt dus een opeenvolging van reeksen, zeer verschillende gebeurtenissen, vooral gekenmerkt door hun archetypische karakters—de blinde, de geestelijke, de schildknaap en de *bulero*. Deze indeling van eigenschappen doet mij ook denken aan het *existentialisme*, alhoewel dat een Franse stroming was die pas veel later kwam.

¹ De beste vertaling die ik hiervoor heb kunnen vinden was “pardonneur” of “aflater”, maar dat vatte niet alle nuances van het woord samen, dus heb ik verkozen de term “*bulero*” te gebruiken.

Een ander belangrijk aspect aan het verhaal wat mij bevalt, is de humor die erin voorkomt. Neem bijvoorbeeld de blinde die zijn neus in de strot van *Lazarillo* douwt, waardoor die bijna moet braken. De humor die hier wordt getoond komt voort uit een opeenvolging van overdrijvingen:

- De eerste is de lange neus van de blinde. Vanuit een synchronisch perspectief zou je kunnen zeggen dat dat staat voor leugens en bedrog, maar dat was in die tijd niet de gedachte erachter.
- De tweede is de mate van woede van de blinde die nodig moet zijn geweest om tot de beslissing te komen zijn neus in de mond van zijn hulpje te steken.
- De derde is hoever hij de neus erin steekt—blijkbaar zover dat het helemaal tegen zijn strot aandrukt.
- De vierde is dat *Lazarillo* ervan moet kokhalzen. Zelfs als die neus zo diep zou komen, zou je er niet meteen braakneigingen van krijgen.

Al deze elementen tezamen die ten grondslag liggen aan de humor, en de humor zelf, zorgen ervoor dat ik het boek zie als een goed doordacht, samenhangend geheel, wat ten gevolge heeft dat ik een positief beeld krijg van het boek en meer de drang krijg om het te lezen.

THEMA'S

Het gedeelte *Relatie tussen het gelezen werk en de stof in de reader* ga ik behandelen aan de hand van de volgende thema's.

MISLEIDING & BEDROG

Door het levensverhaal van Lazarillo te vertellen, portretteert de auteur de samenleving waarin hij leeft als één waarin bedrog de essentie is van elke interactie. Geboren als zoon van de ene dief en vervolgens geadopteerd door een andere, is het vanaf het begin duidelijk dat hij behoort tot de klasse van mensen die afhankelijk zijn van liegen en bedriegen om te overleven. Zijn moeder wil dat hij zijn familie achterlaat om voor zichzelf te zorgen, en hij gaat vervolgens vele meesters dienen die de onwetendheid van anderen uitbuiten om in hun levensonderhoud te voorzien. Hij leert zelf snel de kunst van het bedrog door een reeks onuitstaanbare meesters waarbij overleven en verlies van onschuld twee zaken zijn die diep verstrengeld blijken.

Na maandenlang te zijn mishandeld als dienaar van de blind, en wraak te hebben genomen wanneer de gelegenheid zich voordeed, is het laatste verraad van *Lazarillo* aan de blinde een moment waarop hij zijn meester overtreft in de kunst van misleiding en de blinde degene is die misleid wordt. Later, wanneer hij de geestelijke dient, hangt zijn voortbestaan af van zijn vermogen om de illusie in stand te houden dat het brood dat hij steelt wordt opgegeten door de muizen.

DE HYPOCRISIE VAN DE KERK

In de tijd waarin *Lazarillo de Tormes* werd geschreven, was de uiterst machtige *Katholieke Kerk* begonnen met de *Spaanse Inquisitie*, een gewelddadige strijd om religieuze diversiteit uit *Spanje* te verwijderen. De roman bekritiseert de morele autoriteit die de *Katholieke Kerk* heeft om aan een dergelijk project te beginnen door de kloof tussen de zogezegde waarden en het feitelijke gedrag van de Spaanse katholieken bloot te leggen.

De auteur gebruikt de vorm van de schelmenroman—een genre dat wordt gekenmerkt door zijn verschillende delen die elk hun eigen verhaal zijn, wat in dit geval dus slaat op de verschillende meesters—om de soorten religieuze hypocrisie op te sommen die *Spanje* teisterden. Het werk is verdeeld in delen die zijn gewijd aan de tijd die *Lazarillo* met verschillende meesters doorbrengt, die elk een ander soort hypocrisie belichamen. De blinde die hij aan het begin van het boek dient, lijkt erg vroom, maar zijn wreedheid en gierigheid tegenover zijn hulpje staan in schril contrast met de religieuze waarden volgens welke hij beweert zijn leven te lijden. De geestelijke is verreweg de wreedste meester van *Lazarillo*—als boegbeeld van de *Kerk* wordt hij verondersteld een toonbeeld van liefdadigheid, onbaatzuchtigheid en liefde te zijn, maar hij verhongert *Lazarillo*, wat zijn egoïsme, opportunisme en hebzucht laat zien. De *bulero*—een beroep dat destijds al morele verontwaardiging met zich meebracht—ligt en bedriegt om mensen artikelen te verkopen die bedoeld zijn om hen te vergeven voor hun zonden.

Elk van deze voorbeelden laat zien dat katholieke geestelijken en vrome, hooggeplaatste personen niet handelden in overeenstemming met hun zogezegde waarden—waarden die ze hypocrieterwijs wel van anderen eisten. Het feit dat *Lazarillo de Tormes* anoniem werd gepubliceerd, kan worden verklaard door deze openhartige voorbeelden van religieuze hypocrisie—het perspectief van de auteur werd als ketters beschouwd en het leidde er tevens toe dat het boek in heel *Spanje* werd verboden.

Terwijl *Lazarillo de Tormes* zich richt op religieuze hypocrisie, komen er in de loop van het verhaal ook andere vormen van sociale hypocrisie aan het licht. Dit omvat onder andere hypocrisie op basis van klassen—het zijn de armen die de neiging hebben vrijgevig te zijn, in plaats van de rijken en machtigen die vrijgevigheid prediken. Ook verwijst de roman naar geweld tegen etnische minderheden, van de door de *Kerk* gesteunde oorlog tegen de *Moren* tot de aanvankelijke angst van *Lazarillo* jegens zijn moeders zwarte minnaar. Op de eerste pagina vertelt hij over zijn halfbroer met een donkere huidskleur—zoon van die minnaar en zijn eigen moeder—die schreeuwde uit angst voor zijn eigen donkere vader, omdat hij nog niet begreep dat hij zelf niet blank is. In dit licht kan *Lazarillo de Tormes* worden gezien als een tekst die het Spaanse publiek wil laten begrijpen dat hun wreedheden jegens anderen voortkomen uit hun eigen verwarringen—misschien kunnen de *Spanjaarden*, door zichzelf beter te begrijpen, een meer rechtvaardige samenleving creëren.

ARMOE & CRIMINALITEIT

Lazarillo de Tormes was een uniek boek toen het werd uitgebracht, omdat het de wereld realistisch weergaf door de ogen van een arme jongen in plaats van een edelman of een meer “gewone” held. De openhartige weergave in het boek van hoe misdaad en geweld verweven zijn met de levens van arme mensen was schokkend voor het Spaanse lezerspubliek van de 16de eeuw. De misdaden die door de armen worden gepleegd worden neergezet als misdaden zonder slachtoffers, begaan uit noodzaak, terwijl de omstandigheden waarin arme mensen leven en de straffen die ze voor hun misdaden krijgen door de auteur worden neergezet als het meer laakbare geweld, toegebracht door degenen die aan de macht zijn tegen degenen zonder.

Lazarillo zelf wordt vaak onderworpen aan bruto geweld door toedoen van de meesters die hij dient, vaak zonder echt iets anders te kunnen doen dan hen te blijven dienen totdat zich een mogelijkheid voor ontsnapping voordoet. Hij gaat van de ene meester naar de andere, in de hoop dat de pijn die hij moet doorstaan, minder zal zijn. Ondanks dit alles is extreme honger misschien wel de grootste bron van lijden voor hem. De pijn van de honger lijkt hem opzettelijk door zijn meesters te zijn toegebracht, waardoor het geweld is dat zijn levensverhaal meer dan enig ander thema karakteriseert.

In veel gevallen neemt hij wraak met geweld of diefstal tegen de meesters die hem voor hun eigen gewin geruiken, maar dit geweld wordt als rechtvaardig neergezet. Hij steelt bijvoorbeeld systematisch van de blinde omdat die hem een behoorlijk deel van de buit ontnemt die hij helpt binnenbrengen. Ook verwondt hij de blinde wanneer de kans zich voordoet—aan het eind misschien wel dodelijkerwijs—maar

hij voelt geen spijt. Hij steelt ook uit de kist waarin de geestelijke zijn broodvoorraad bewaart, omdat hij het gevoel heeft dat hij geen keus heeft als hij wenst te overleven, aangezien de geestelijke hem uithongert.

Door regelmatig de misdaden van de machtelozen tegen de machthebbers als gerechtvaardigd te beschouwen, wordt armoede zelf neergezet als een geweld dat wordt toegebracht door de machthebbers tegen degenen die het niet hebben. Het boek lijkt—naar mijn mening—een totale omwenteling van de sociale verhoudingen in het toenmalige *Spanje* aan te moedigen door middel van gewelddadige rebellie.

GENADE & MEELIJ

Hoewel er in de tekst maar weinig gevallen van barmhartigheid en mededogen zijn, dienen deze momenten als belangrijke wegwijzers. Personages die met barmhartigheid en mededogen handelen, helpen de lezer de rijkdom van de sociale kritiek die door de hele tekst heen wordt geuit, te begrijpen, omdat ze een zeldzaam voorbeeld zijn van deugd in een wereld die anders bol staat van wreedheid en ondeugd. Vrijwel de enige figuren die in het verhaal van *Lazarillo* als medelevend worden afgeschilderd, zijn de mensen die hem eten geven wanneer hij bedelt. Die mensen, die zelf vaak ook arm zijn, geven hem voedsel. Ook *Lazarillo* zelf toont barmhartigheid, wanneer hij de schildknaap te eten geeft:

*“Veía mi desgracia, pues escapando de los amos malvados
ahora estaba con uno que no solo no me mantenía, sino que era
yo quien tenía que mantenerlo.” (p. 57)*

Diep van binnen wil hij dit eigenlijk niet, en hij ziet het ook als een strijd tussen hem en de schildknaap, maar hij doet het toch uit medelijden:

*“Entiendo de qué pie cojea y me doy prisa, porque si acaba
antes que yo se va a comer lo que queda.” (p. 48)*

Het morele hoogtepunt voor *Lazarillo* komt tijdens zijn tijd bij de schildknaap. Hij toont medeleven met de zielige schildknaap door met hem te delen al wat hij met bedelen kan verdienen. Deze vriendelijkheid is opmerkelijk, niet alleen omdat het een omkering is van de typische hiërarchie van meester en dienaar, maar omdat dit ook een tijd is waarin hij bijna niets te geven heeft. Het medeleven dat hij aan de dag legt in zijn omgang met de net zo arme schildknaap, toont de waarden van het christendom aan, in schril contrast met het voorbeeld dat zijn eerdere meesters, die ook gelovig waren, gaven.

Deze enige gevallen van mededogen en barmhartigheid zijn bedoeld om een meer waarachtige geest van het christendom aan te duiden dan zou blijken uit het gedrag van de hypocriete, katholieke geestelijken van die tijd. Het is veelzeggend dat alleen de armen in staat lijken de christelijke deugden van barmhartigheid en mededogen te belichamen. Hiermee wordt eigenlijk gezegd dat zelfs kleine hoeveelheden rijkdom en macht onvermijdelijk leiden tot moreel wangedrag. Ik kan mij echter niet voorstellen dat de auteur een samenleving zou hebben gewild waarin iedereen arm en machteloos is—waarschijnlijk is dit slechts een overdrijving.

OPGROEIEN

Het verhaal van *Lazarillo*, gekenmerkt door mijlpalen van alsmaar en voortdurend vallen en opstaan—iedere keer weer een andere meester die slecht, niet te vertrouwen of leugenachtig blijkt te zijn—en zijn verlies van onschuld, is een verhaal van een jongen die ouder wordt. Maar zijn volwassenwordingsproces is anders dan anders, daar het vooral gekenmerkt wordt door zijn verlies van een moreel kompas—hij schuwt aan het begin bij de blinde al het gebruik van geweld niet meer.

Hijzelf voorspelt zijn eigen verlies van onschuld al vroeg in de tekst wanneer hij opmerkt dat hij veel te leren heeft van de wrede en samenzwerende blinde als hij hoopt te overleven:

“*Tiene razón, el ciego [...]*” (p. 9)

Dat hij later de kapelaan diende, markeert een belangrijk keerpunt in de tekst, wanneer *Lazarillo* voor het eerst financiële zekerheid begint te vinden. Zijn besluit om zijn eerste spaargeld te besteden aan mooiere kleding en een mooi zwaard doet me echter denken aan de schildknaap, die zich vooral bekommerde om zijn uiterlijk.

In de laatste paar regels noemt hij zich opeens *Lazaro*. Deze naamsverandering weerspiegelt een verschuiving van identiteit, waardoor een verlies van onschuld wordt bevestigd en de morele verandering die heeft plaatsgevonden, door hemzelf wordt erkend. Uiteindelijk is *Lazarillo de Tormes* het levensverhaal van een arme jongen die het ene na het andere brute geweld moet ondergaan totdat hij opgroeit tot een gelukkig persoon.

EIGEN INBRENG

Voor het gedeelte *Eigen inbreng* ga ik proberen de volgende vragen te behandelen.

WAT GEBEURDE ER IN EUROPA TOEN HET WERK GESCHREVEN WERD?

Carlos V regeerde over vrijwel geheel Europa. De vorst zag zichzelf als een der humanisten, welke de Spaanse taal een duwtje in de rug gaven en de Latijnse taal minder prominent wilden maken—in de *Renaissance* werden namelijk de “zuivere” talen gezocht. In de 16de eeuw vond een soort hervorming plaats en eindigde die talenzoektocht.

Gedurende die tijd verkeerde *Spanje* zelf in een economische crisis door misbruik van rijkdom en wanbeheer. Het meeste geld werd uitgegeven aan oorlogen en aan de Amerikaanse koloniën, waardoor het Spaanse volk in extreme armoede achterbleef.

Desiderius Erasmus, *Lof der Zotheid* geschreven hebbend, pleitte voor een kerkelijke hervorming. In het eergenoemde boek stelt hij kerkelijke misstanden aan de kaak. Zo vond hij bijvoorbeeld dat geestelijken eerder hun eigen belang vooropstelden en niet dat van anderen. Het feit dat *Lazarillo de Tormes* maatschappijkritiek uit op bedelarij, geestelijken en op de adel, doet mij denken dat *Lazarillo de Tormes* vergelijkbaar is met *Lof der Zotheid*.

HOE IS DIT WEERSPIEGELD IN HET WERK?

Lazarillo de Tormes doet, naar mijn mening, denken aan een renaissancestijl, vanwege de maatschappijkritiek die het uit. Het boek begint met een korte proloog, wat ook kenmerkend is voor de renaissancestijl; concreet, compact en zonder overbodige stukken.

Het werk is geschreven rond het midden van de 16de eeuw. Toen kende het proza twee varianten: de idealistische verhalen (bijvoorbeeld *Amadís de Gaula*) en de realistische (*Lazarillo de Tormes* of, ietwat recenter, *Peñas arriba*). De realistische romans richten zich op andere zaken dan de idealistische. In plaats van zich te concentreren op idealen, richten ze zich op de lagere drijfveren van de samenleving—*Lazarillo de Tormes* toont vele mogelijke gebreken aan een samenleving.

Het is een pseudo-autobiografie waarin de auteur kritiek heeft op de *Kerk*, op hypocrisie en op hebzucht. Het verhaal maakt gebruik van humoristische elementen om maatschappijkritiek te uiten. De eerste die hij ontmoet is de blinde die veel gebeden uit zijn hoofd kent, welkerwijs hij zijn geld verdient. Hij doet zich voor als toegewijd aan het geloof; zo verdient hij zijn geld. Hiermee bekritiseert de auteur de valse toewijding van (de geestelijken van) de *Kerk*.

WAT ZIJN DE ELEMENTEN VAN EEN SCHELMENROMAN DIE ZICHTBAAR ZIJN IN HET WERK?

Ik zal nu enkele kenmerken van een schelmenroman benoemen die in *Lazarillo de Tormes* te zien zijn.

Zijn vader en stiefvader waren dieven; die ervaringen draagt hij met zich mee tijdens zijn schelmenactiviteiten. Daarnaast dient het werk een leerzaam doel. Het geldt misschien wat minder voor het werk dat wij hebben gelezen en meer voor het oorspronkelijke werk, maar het verhaal bereikte een grote groep mensen, doordat het in gewone, begrijpelijke volkstaal werd geschreven en niet in het Latijn. Tevens is er een duidelijk aanwezige religieuze kritiek en maatschappijkritiek, hetwelk ook vaak in een schelmenroman voorkwam. Als laatste zijn er nog de elementen van het boek waarin humor erg naar voren komt. Een voorbeeld hiervan is de blinde die zijn neus zowat in de keel van *Lazarillo* duwt, omdat die een worst heeft gegeten, waarna hij moet kokhalzen en zelfs bijna overgeven.

WAT WAS DE REVOLUTIONARITEIT VAN DE KRITIEK TOENDERTIJD?

Vandaag de dag is het relatief simpel om kritiek te hebben op edelen, de *Kerk* of de maatschappij als geheel, maar in de tijd schrijven van dit verhaal was dat anders.

Het is veelbetekenend voor het verhaal dat de meeste van zijn meesters kerkelijk zijn. Ook zijn zij hebzuchtig, hypocriet en tonen ze een duidelijk gebrek aan liefdadigheid. Er is een duidelijk anti-kerkelijk element aanwezig in het verhaal, dat aansluit bij de hervormingsbewegingen van de 16de eeuw.

Een belangrijk onderdeel van *Lazarillo de Tormes* is de verandering van meesters. De moraal, of, beter gezegd, de wens van *Lazarillo*, verandert namelijk continu. De blinde is goed voor hem zolang hij hem niet slaat, de geestelijke is goed zolang hij hem te eten geeft, de schildknaap is goed zolang hij werkt. Eerst gaat het erom dat de meester gemeen is, daarna dat hij hem niet te eten wil geven, de keer daarna is hij gemakzuchtig, lui en met andere dingen bezig is. In het oorspronkelijke verhaal komen alle eergenoemde kritiekpunten aan het licht.

De ridders en edelen worden geassocieerd met eer, en ze zijn ook voortdurend bezig met zich voordoen als waren ze rijk en goed verzorgd, maar in werkelijkheid zijn ze armer dan *Lazarillo* zelf, wat ze karakteriseert als oneerlijk, lui en hypocriet.

Het werk laat dus een *Spanje* vol corrupte lui en misstanden zien.

WAAROM WAS ER EEN VERBOD OP HET BOEK DOOR DE INQUISITIE?

Tijdens de *Spaanse Inquisitie* stond het boek op de *Index Librorum Prohibitorum*, de lijst met boeken die verboden waren voor katholieken om te lezen. Het focuste namelijk teveel op de slechte kant van de *Kerk*. Het verbod werd op de deuren van kerken gehangen zodat iedereen (althans, eenieder die kon lezen) zich van het boek kon afhouden. Het boek was in strijd met hun religieuze denkbeelden, wat de leden van de *Inquisitie* stoorde. De angst voor de *Inquisitie* zou ook een van de redenen zijn dat de auteur verkoos anoniem te blijven.

CONCLUSIE

Kortom, dit is mijn literatuurprestatie over *Lazarillo de Tormes*, waarin ik een recensie heb geschreven, mijn mening over het opus heb geuit en de stof van de reader heb verwerkt in mijn eigen inbreng, gebruikmakende van mijn analyse van de thema's in het werk en aan de hand van een aantal in mij opgekomen vragen.

Mijn mening over het boek is uiterst positief. Dit komt door de weldoordachte humor, de manier van het afbakenen van eigenschappen van de personages, waardoor ze mij overdreven doch herkenbaar voorkomen, de iconiciteit, de zoektocht naar zichzelf die *Lazarillo* doorstaat, de gelijkenissen met het *existentialisme* en de subtiele verwerking van angst in het verhaal. Dit alles maakt dat ik het werk leuk vond om te lezen.

De thema's die in het boek voorkomen en die ik uiteen heb gezet zijn

- *Misleiding & bedrog*, wat een thema is dat in het hele boek terug te vinden is, en niet alleen bij de meesters, maar ook bij *Lazarillo* zelf;
- *De hypocrisie van de Kerk*, waarbij de auteur duidelijk maakte dat katholieke geestelijken en vrome, hooggeplaatste personen niet handelden in overeenstemming met de waarden die ze graag bij henzelf horend wilden laten lijken, en dat er sociale hypocrisie heerste in *Spanje*, wat weer betrekking heeft op de readerstof over de *Moren*;
- *Armoë & criminaliteit*, waarbij de auteur, door regelmatig de misdaden van de machtelozen tegen de machthebbers als gerechtvaardigd te beschouwen, armoede neerzet als een geweld dat wordt toegebracht door de machthebbers tegen degenen die het niet hebben en een omwenteling van de sociale verhoudingen in het toenmalige *Spanje* aanmoedigt;
- *Genade & meelij*, waarbij duidelijk werd dat de auteur de weinige gevallen van mededogen en barmhartigheid gebruikt om een meer waarachtige geest van het christendom aan te duiden dan zou blijken uit het gedrag van de hypocriete, katholieke geestelijken van die tijd, en een het statement maakt dat macht en rijkdom onvermijdelijk bron zijn van moreel onjuiste gedragingen; en
- *Opgroeien*, waarbij een verschuiving van de identiteit van *Lazarillo* duidelijk werd, hij zijn onschuld verliest en uiteindelijk van een arme jongen verwordt tot een gelukkig getrouwd persoon.

In het gedeelte *Eigen inbreng* heb ik een aantal vragen beantwoord, dat zijnde:

- Wat gebeurde er in *Europa* toen het werk geschreven werd?
Doordat het meeste geld uit werd gegeven aan Amerikaanse koloniën, verkeerde *Spanje* in een economische crisis, waardoor het Spaanse volk arm achterbleef.
- Hoe is dit weerspiegeld in het werk?
Het verhaal maakt gebruik van humoristische elementen om kritiek te uiten en schets een gebrekkige samenleving.
- Wat zijn de elementen van een schelmenroman die zichtbaar zijn in het werk?

Het werk dient een leerzaam doel, er is een duidelijk aanwezige religieuze kritiek en maatschappijkritiek en de humor komt erin erg naar voren.

- Wat was de revolutionariteit van de kritiek toendertijd?
Er is een duidelijk anti-kerkelijk element aanwezig in het verhaal, dat aansluit bij de hervormingsbewegingen van de 16de eeuw.
Tevens toont het werk een *Spanje* vol corrupte lui en misstanden.
- Waarom was er een verbod op het boek door de *Inquisitie*?
Het boek was in strijd met de religieuze denkbeelden en overtuigingen van de *Inquisitie*.

Dit was al wat ik in deze literatuurprestatie heb behandeld.

BIBLIOGRAFIE

- anoniem. (2012). *Algemeen letterkundig lexicon*. Opgehaald van dbnl:
https://www.dbnl.org/tekst/dela012alge01_01/dela012alge01_01_02695.php
- Cliteur, P. (2017, 02 15). *Index Librorum Prohibitorum*. Opgehaald van Ensie:
<https://www.ensie.nl/paul-cliteur/index-librorum-prohibitorum>
- Davis, B. (2021, 04 30). *What were the characteristics of Renaissance literature?*
Opgehaald van MVOrganizing: <https://www.mvorganizing.org/what-were-the-characteristics-of-renaissance-literature/>
- El Magazín Cultural. (2020, 08 10). *El Edicto de Lazarillo*. Opgehaald van El Magazín Cultural: <https://www.elespectador.com/el-magazin-cultural/el-edicto-de-lazarillo-article/>
- IsGeschiedenis. (sd). *Desiderius Erasmus*. Opgehaald van IsGeschiedenis:
<https://isgeschiedenis.nl/nieuws/desiderius-erasmus-en-de-reformatie>
- Kunst en Cultuur InfoNu. (2015, 01 20). *Spaanse economie van de 16e tot de 18e eeuw*. Opgehaald van Kunst en Cultuur InfoNu: <https://kunst-en-cultuur.infonu.nl/geschiedenis/149372-spaanse-economie-van-de-16e-tot-de-18e-eeuw.html>
- Lenguatica. (sd). *Novela idealista del Renacimiento*. Opgehaald van Lenguatica:
<https://lenguatica.es/literatura/renacimiento/novela-idealista-del-renacimiento/>
- Poem Analysis. (sd). *Prologue*. Opgehaald van Poem Analysis:
<https://poemanalysis.com/literary-device/prologue/>
- RENAISSANCE. (sd). Opgehaald van Vaksite Nederlands:
<http://vaksitenederlands.weebly.com/renaissance.html>
- rtve.es. (sd). *La Mitad Invisible: Lazarillo de Tormes*. Opgehaald van rtve.es:
<https://www.rtve.es/play/videos/la-mitad-invisible/mitad-invisible-2/3809490/>
- Sánchez, Á. R. (sd). *La identidad de un dirigente hegemónico. Carlos V y Europa*. Opgehaald van Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes:
http://www.cervantesvirtual.com/bib/historia/CarlosV/7_6_rguez.shtml
- The Revolution in Writing Styles during the Renaissance*. (sd). Opgehaald van Medievalists.net: <https://www.medievalists.net/2014/10/revolution-writing-styles-renaissance/>